

לקראת שבת

עיונים וביאורים בפרשת השבוע

מתורת

הוד כ"ק אדמו"ר מליובאוויטש

זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע

שנה ד / גליון קכד

ערש"ק פרשת תרומה ה'תשס"ז

פתח דבר

בעזה"ת.

לקראת שבת פרשת תרומה, הננו מתכבדים להגיש לקהל שוחרי התורה ולומדי, את הקונטרס 'לקראת שבת' (גליון קכד), והוא אוצר בלום מתוך רכבות ענייני חידוש וביאור שבתורת נשיא ישראל ומנהיגו, כ"ק אדמו"ר מליובאוויטש זצוקלה"ה נבג"מ זיע"א.

וזאת למודעי, שבדרך כלל לא הובאו הביאורים בשלימותם, ובאיזהו מקומן אף עברו עריכה קלה, ושגיאות מי יבין. ועל כן פשוט שמי שבידו הערה או שמתקשה בהבנת הביאורים, מוטב שיעיין במקורי הדברים (כפי שנסמנו בתוכן העניינים), שם נתבאר הדברים באריכות, במתיקות ובתוספת מראי מקומות.

* * *

ויה"ר שנזכה לקיום היעוד "כי מלאה הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים", ונזכה לשמוע תורה חדשה, "תורה חדשה מאיתי תצא", במהרה בימינו ותיכף ומיד ממש.

בברכת שבתא טבא,
מכון אור החסידות

יוצא לאור על ידי
מכון אור החסידות

אה"ק:

ת.ד. 2033 כפר חב"ד 72915

טלפון: 03-9604-832 פקס: 03-9607-370

ארה"ב:

845 Eastern Parkway, Brooklyn, NY 11213

(718) 732-9017/8

תוכן העניינים

מקרא אני דורש

ביאור שינויי לשונות הכתובים בנוגע לתרומת בני"י בפרשתנו ופר' ויקהל; הטעם לכך שהבאת בני"י את התרומה היתה צריכה להיות בלא ציווי מפורש על כך מהקב"ה.

(ע"פ לקוטי שיחות חלק כו עמ' 262 ואילך)

יינה של תורה

ביאור הא שהקדים הכתוב הציווי "ויקחו לי תרומה" לציווי "ועשו לי מקדש", הגם שלכאורה הי' צ"ל להיפך; ענין המשכן והשראת השכינה, ואופן עבודת בני ישראל בזה.

(ע"פ לקוטי שיחות חלק כא עמ' 146 ואילך)

חידושי סוגיות

יביא ביאור היעב"ץ במה שהאריך הרמב"ם בגניזת הארון להכריע דנגזז במקומו, ויקשה דעדיין לא נתבארו הרבה ייתורים בל' ההלכה; יחדש דארון הוא מצורת הבית עצמו ולא מכליו; עפ"ז מיישב שפיר כללות ההלכה דבזה מבואר איך היתה צורת הבית שלימה אף בבית שני שלא חזר בו הארון.

(ע"פ לקוטי שיחות חלק כא עמ' 156 ואילך)

הוספה — דרכי החסידות

אגרות קודש מכ"ק אדמו"ר מוהרי"צ מליובאוויטש נ"ע אודות ההכרח בשמירת בריאות הגוף בדרכי העבודה.

(אגרות קודש חלק ח עמ' שצב)

מקרא אני דורש

הבאת בני ישראל ולקיחת הגזברים

ביאור שינויי לשונות הכתובים בנוגע לתרומת בני"י בפרשתנו ופר' ויקהל;
הטעם לכך שהבאת בני"י את התרומה היתה צריכה להיות בלא ציווי מפורש על כך מהקב"ה

א. בריש פרשתנו, בציווי הקב"ה אל משה רבינו: "דבר אל בני ישראל ויקחו לי תרומה מאת כל איש אשר ידבנו לבו תקחו את תרומתי".

והנה לקמן בפרשת ויקהל (בתחילתה), כאשר מסופר על כך שמשה מסר לבני ישראל ציווי זה בענין התרומה, מדגישה התורה: "ויקהל משה את כל עדת בני ישראל . . ויאמר משה אל כל עדת בני ישראל"; וצריך ביאור: למה בציווי הקב"ה למשה כאן, נאמר "דבר אל בני ישראל" – סתם, ללא ההדגשה של "כל"?

ויובן בהקדים שינוי נוסף בין שני המקומות: בפרשת ויקהל מדבר הכתוב על ההבאה של התרומות, "קחו מאתכם תרומה לה", כל נדיב לבו יביאה את תרומת ה"; ואילו כאן מדובר רק על לקיחת התרומה מאת המתנדבים, "תקחו את תרומתי".

אלא יש לפרש, ששני השינויים תלויים זה בזה:

הציווי בפרשתנו מתייחס בעיקרו אל הגבאים והגזברים, שהם יקחו את התרומה מאת בני ישראל. זהו הטעם שלא נאמר "כל בני ישראל" – כי הציווי כאן מתייחס אל הגבאים בלבד, ולכן גם לא מוזכרת כאן ההבאה של בני ישראל עצמם, אלא רק הלקיחה, שהגבאים יקחו מהם

את התרומות שיביאו ("מאת כל איש אשר ידבנו לבו תקחו את תרומתי").

מה שאין כן בפרשת ויקהל, כשמה מדבר אל כל בני ישראל, הרי שהוא מדבר על מה שצריכים בני ישראל כולם לעשות: "כל נדיב לבו יביאה את תרומת ה'".

ב. אבל עדיין צריך ביאור: מובן בפשטות, שכאשר מסר משה את ציווי ה' לבני ישראל הוא לא הוסיף מדיילי' דבר שהקב"ה לא אמר, ואם כן, כיון שבפרשת ויקהל אומר משה הציווי ביחס לכל בני ישראל – "כל נדיב לבו יביאה את תרומת ה'", על כרחך שכך אמר לו הקב"ה; ואם כן, מדוע כאן בפרשתנו, כאשר מסופר על ציווי ה' למשה, לא נזכר לשון ציווי על הבאת התרומה של בני ישראל כולם (ורק על לקיחת הגזברים מהם)?

[ואין לתרץ, כמו שמצינו בכמה מקומות, שהתורה כתבה באופן כללי ובקיצור, ולכן הסתפקה בזה שנאמר על ידי משה בפרשת ויקהל, שמזה מובן מעצמו שכך נאמר לו מפי ה'; כי בענייננו, ענין המשכן, מאריכה התורה בפרטיות ובפרטי פרטיות, באופן הכי מפורש ומפורט – ואם כן, על כרחך צריך לומר שזה שבכל זאת לא נתפרש בפרשתנו, בציווי ה', פרט זה של "כל נדיב לבו יביאה את תרומת ה'", יש בו כוונה מדוייקת].

ג. ויש לומר הביאור בזה:

ענינו של המשכן הוא כפרה על חטא העגל, כפירוש רש"י על התיבות (ויש פרשת פקודי) "משכן העדות" – "עדות לישראל שוויתר להם הקב"ה על מעשה העגל, שהרי השרה שכינתו ביניהם".

כי, על ידי בנין המשכן באה לידי ביטוי החרטה הגמורה של בני ישראל על חטא העגל – במקום הזהב שהם הביאו בזריזות בשביל העגל, הנה עתה הם מביאים זהב בנדיבות לב יתירה עבור בנין המשכן, כדי שתהי' השראת השכינה אצלם – "ושכנתי בתוכם" (ההיפך מחטא העגל).

וזהו ההסבר לגודל הזריזות בנדבת הלב למלאכת המשכן, כמסופר בפסוקים ובארוכה במדרשי חז"ל, עד ש"מרבנים העם להביא מדי העבודה למלאכה . . המלאכה היתה דים . . והותר".

ובזה גופא: הביטוי בפנימיות ובאמיתיות לחרטה של בני ישראל ולרצונם שהקב"ה ישרה בתוכם ברצון ובלב שלם – היא בעיקר בתרומה שאין בה שיעור וחיוב קצוב, אלא כל יהודי נותן מצד הרגש ונדבת לבו – בזה דוקא מתבטאת החרטה הגמורה, הרצון והלב שלם להשראת השכינה (ההיפך של חטא העגל).

לקראת שבת

ט

וזהו הטעם שבציווי ה' למשה בנוגע לתרומה זו נאמר רק פרט הלקיחה, "מאת כל איש אשר ידבנו לבו תקחו", ולא פרט הנתינה וההבאה מצד ישראל ("כל נדיב לבו יביאה"):

ציווי ה' מתאים בעיקר על לקיחת הגזברים, מה שאין כן ההבאה – כל ענינה הוא שבני ישראל נותנים באופן שלא מורגש בזה ענין של "ציווי" ו"חובה", אלא רק הרגש ונדבת הלב, שבני ישראל נותנים מצד עצמם, בשמחה ובלב שלם.

יינה של תורה

"תרומה" – הרמת עניני העולם לקב"ה

ביאור הא שהקדים הכתוב הציווי "ויקחו לי תרומה" לציווי "ועשו לי מקדש", הגם שלכאורה הי' צ"ל להיפך; ענין המשכן והשראת השכינה, ואופן עבודת בני ישראל בזה

א. בריש פרשתנו, פותח הכתוב באמירת ה' למשה "דבר אל בני ישראל ויקחו לי תרומה". לאחר מכן מפרט מהי "התרומה אשר תקחו מאתם", ולאחר מכן בא הציווי הכללי על עשיית המשכן – "ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם".

ולכאורה דרוש ביאור: הציווי "ועשו לי מקדש" הוא הרי הציווי הכללי והיסודי על עצם עשיית המשכן, ואילו "ויקחו לי תרומה" הוא ציווי על פרט מסויים בעשיית המשכן – ליקח נדבות מבנ"י עבור בנייתו. ומכיון שכן, הי' הכתוב צריך להקדים, לכאורה, את הציווי ד"ועשו לי מקדש" (הציווי על עצם עשיית המשכן), ורק לאחר מכן להביא את הציווי אודות לקיחת התרומה (דהוא רק כיצד להביא לידי עשיית המשכן בפועל) ! ?

ולהלן יתבאר, דבהציווי "ויקחו לי תרומה" בא לידי ביטוי כללות ענין המשכן, יותר מבהציווי "ועשו לי מקדש", ולכן מקדימו הכתוב תחילה, וכדלהלן.

ב. ויובן בהקדים, דהנה בענין זמן השראת השכינה למטה בארץ מצינו ב' דעות במדרשים: בכמה מקומות במדרש (שמו"ר פי"ב, ג. תנחומא וארא טו) איתא, דהי' זה במתן תורה, דאז "בטל גזרה

לקראת שבת

יא

ראשונה ואמר התחתונים יעלו לעליונים והעליונים ירדו לתחתונים ואני המתחיל שנאמר וירד ה' על הר סיני, וכתוב ואל משה אמר עלה אל ה'". ואילו במקומות אחרים (במדב"ר פי"ג, ב. פי"ב, ו. ובכ"מ) איתא: "אימתי שרתה השכינה בארץ ביום שהוקם המשכן".

ומובן, דמר אמר חדא ומר אמר חדא ולא פליגי: השראת השכינה בארץ היתה אמנם במתן תורה, אך לאחר מכן ה' שלב נוסף ועיקרי בזה – בבנין המשכן.

דהנה, במתן תורה מצינו, אשר ע"י "וירד ה' על הר סיני" נתקדש ההר. דלכן "והגבלת את העם סביב לאמר, השמרו לכם עלות בהר ונגוע בקצהו" ועד ש"כל הנוגע בהר מות יומת" (יתרו יט, יב). והיינו, שהיתה השראת השכינה בארץ ממש – דההר הגשמי נעשה קדוש. אמנם, קדושה זו שהיתה בההר, היתה רק בשעת מתן תורה, וכהמשך הכתוב (שם, יג): "במשוך היובל (סימן סילוק שכינה. רש"י) המה יעלו בהר". דלאחר מתן תורה נותר הר סיני כמקודם לכן, חול.

משא"כ השראת השכינה בהמשכן, היתה באופן דקביעות. והיינו, דע"י ששרתה השכינה במשכן, נקבעה הקדושה בחפצי המשכן הגשמיים באופן קבוע ונצחי – דקרשי המשכן וכליו וכו' נעשו קדושים, ולא בטלה קדושתם לעולם.

ג. ההסברה בזה:

דהנה, העולם הגשמי מצד עצמו, אינו 'כלי' להשאת השכינה בו. וכידוע אשר 'עולם' הוא מלשון 'העלם' והסתר, דהקב"ה יצרו מלכתחילה באופן שיסתיר על אור אלקותו ית'. ובמתן תורה נתחדש, אשר בהעולם (המעלים ומסתיר) תהי' השראת השכינה. ועד שבהר סיני הגשמי האיר אור אלקותו ית' ונעשה ההר קדוש.

אמנם, טיבת השראת השכינה במ"ת היתה מצד גילוי אור ה' – "וירד ה' על הר סיני". ומכיון שהעולם מצד עצמו אינו ראוי שתשרה בו השכינה (כנ"ל), הרי מה ששרתה בו השכינה הי' רק בעת שהאיר גילוי אור ה' (שהוא פעל השראת השכינה). אך "במשוך היובל" – כשנסתלק אור ה', נסתלקה הקדושה (השראת השכינה) מן ההר, דהעולם חזר למצבו הוא (שאינו ראוי שתשרה בו השכינה).

ובכדי שתוכל להיות השראת השכינה בעולם בשלימות, מן ההכרח לזכך את העולם, עד שהוא מצ"ע יהי' ראוי (כלי) להשראת השכינה, דאזי – כשיאיר בו אור ה', יהי' זה בקביעות (דהרי לאחר הזיכוך העולם מצ"ע ראוי לזה, ואין סיבה שבעת שיפסק הגילוי תיפסק השראת השכינה).

וזהו החידוש שנפעל בהשראת השכינה שהיתה בהמשכן, דהיא היתה ע"י "ונעשו לי מקדש" – עשיית בני". כלומר, דבני ע"י עבודתם – בתרומתם ממנום וחפציהם הגשמיים, ועמלם בעשיית המשכן וכליו – זיככו את החפצים הגשמיים עד שהיו ראויים שתשרה בהם קדושתו ית'. ולכן השראת השכינה דהמשכן היתה באופן דקביעות.

לקראת שבת

ונמצא, דענין המשכן (והחידוש שבו לגבי מ"ת) הוא, דהשראת השכינה שבו היתה ע"י עבודת בני"י בזיכוך העולם.

ד. ומעתה נבוא לבאר, כיצד בציווי "ויקחו לי תרומה" מתבטא יותר ענין המשכן מאשר בציווי "ועשו לי מקדש".

דהנה, ב"תרומה" ישנם ב' פירושים: (א) הפרשה (כפירוש רש"י) (ב) הרמה (זהר פרשתנו קמז, א). ובב' פירושים אלו בא לידי ביטוי אופן העבודה בזיכוך העולם (בכדי שתשרה בו השכינה): ענין ה'הרמה' מורה, דעבודת האדם היא 'להרים' את עניני העולם למעלה – לרשות הקב"ה. וענין ה'הפרשה' מורה אשר עבודה זו (ד'הרמת' עניני העולם) היא לא בכל מה שיש לו להאדם, אלא האדם 'מפריש' (חלק) מנכסיו, ואותו הוא 'מרים' לקב"ה.

דהנה, באופן עבודה זה (דהפרשת והרמת עניניו לקב"ה) חלוקים ב' אופני השראת השכינה שהיו במ"ת ובמשכן:

השראת השכינה שהיתה במ"ת, הנה כיון שסיבתה היתה (לא מצד עבודת בני"י בזיכוך העולם, אלא) מצד ש"וירד ה' על הר סיני", היתה בשווה בכל חלקי העולם. דהרי לא הי' זה תלוי בזיכוך העולם (דאז רק במקום המזוכך תשרה השכינה) אלא מצד התגלות אור ה', שהאיר בשווה במקום המזוכך ושאינו מזוכך כאחד.

אמנם, השראת השכינה שהיתה במשכן, הנה מכיון שהיתה מצד זיכוך העולם (ע"י בני"י), היתה בסדר והדרגה, מן הקל אל הכבד. דמכיון והגשמי מצ"ע אינו ראוי שתשרה בו שכינה (כנ"ל), צריכה להיות עבודת הזיכוך חלק אחר חלק – דהאדם בעבודתו 'מפריש' חלק (מעניני העולם) ו'מרים' זאת לקב"ה, ולאח"מ הולך מדרגא לדרגא ומרים עוד חלק ועוד חלק, עד שכל העולם נהפך ל'כלי' ראוי להשראת השכינה ע"י עבודת בני"י.

ו"י"ל דזהו אף הטעם לכך שהתורה מונה את כל פרטי הדברים (זהב, כסף וכו') שהיו תרומה למלאכת המשכן – מכיון שעבודת האדם בזיכוך העולם היא בכל חלק וחלק כפי ענינו, כפי המתאים לחלק מסוים זה].

ועפ"ז מובן היטב מאי טעמא הקדים הכתוב הציווי "ויקחו לי תרומה" קודם "ועשו לי מקדש": דמכיון וענין המשכן (והחידוש שבהשראת השכינה שבו לגבי מ"ת) הוא, שהשראת השכינה שבו נעשתה ע"י עבודת בני"י, ועבודה זו היא באופן ד'הפרשה' ו'הרמה' – חלק אחר חלק,

– לכן הקדים הכתוב הציווי "ויקחו לי תרומה", דבזה דוקא בא לידי הביטוי החידוש שנפעל בהשראת השכינה במשכן, שהיתה ע"י עבודת בני"י, ש(תחילה) 'הפרישו' ו'הרימו' מעניני העולם לקב"ה, עד שע"י עבודתם נפעל שיהי' "ועשו לי" מקדש".

חידושי סוגיות

דין גניזת ארון בחורבן הבית

יביא ביאור היעב"ץ במה שהאריך הרמב"ם בגניזת הארון להכריע דנגזז במקומו, ויקשה דעדיין לא נתבארו הרבה ייתורים בל' ההלכה; יחדש דארון הוא מצורת הבית עצמו ולא מכליו; עפ"ז מיישב שפיר כללות ההלכה דבזה מבואר איך היתה צורת הבית שלימה אף בבית שני שלא חזר בו הארון

.א.

יביא דברי היעב"ץ ויקשה דעדיין לא נתבארו שאר פרטי ההלכה למאי נפק"מ

כדין הארון שנתפרש בפרשתנו, איתא ברמב"ם (הל' ביהב"ח רפ"ד): אבן היתה בקדש הקדשים במערבו שעלי' ה' הארון מונח כו', ובעת שבנה שלמה את הבית וידע שסופו ליחרב בנה בו מקום לגנוז בו הארון למטה במטמוניות עמוקות ועקלקלות, ויאשיהו המלך צוה וגנוז במקום שבנה שלמה, שנאמר (דה"ב לה, ג) ויאמר ללויים המבינים לכל ישראל הקדושים לה' תנו את ארון הקודש בבית אשר בנה שלמה בן דויד מלך ישראל אין לכם משא בכתף עתה עבדו את ה' אלקיכם וגו', ונגנוז עמו מטה אהרן וכו' וכל אלו לא חזרו בבית שני. ואף אורים ותומים שהיו בבית שני לא לא היו משיבין ברוח הקודש כו'.

ומקורו בסוגיית הגמרא (יומא נב, ב. וש"נ). אמנם כבר נתקשה בזה היעב"ץ (חידושים וביאורים על אתר. וראה חת"ס לחולין ז, א ד"ה קדושה ראשונה), מה שהאריך לתאר סיפור המאורעות מסדר גניזת

לקראת שבת

הארון בחורבן בית ראשון וע"י מי נגנז כו', והוא תימה גדולה דלמאי הלכתא ומה ראה ללמדנו ביתרת לשונו זו, הא הרמב"ם הביא בספרו רק אלו הדברים ש"להלכה אמורים . . . ודברים שאין יוצא מהם דין מהדינים ולא מוסר והנהגה וידיעה הצריכה אין מדרכו ז"ל להטפל בהם בחיבור זה".

ומה גם, שבענין זה גופא מצינו דאפליגו בגמרא (שם נג, סע"ב. וכן בברייתא דמלאכת המשכן פ"ז. ובכ"מ) ודבר זה "במחלוקת שנוי", וא"כ הוא פלא מה שנצרך הרמב"ם להכניס עצמו ולהכריע בפלוגתא זו¹, אף שאין מזה שום נפקותא ואינו נוגע לדינא.

וביאר ע"ז היעב"ץ (שם), ד"צורך גדול יש לרבינו בדבר זה לפי שיטתו שתפס לו לקמן בפ"ו מהלכות הללו (בסופו (הט"ו)). . . שקדושת הבית לא בטלה . . . דסבר רבינו דהך מילתא דקדושת הבית אזלא כמאן דס"ל ארון במקומו נגנז . . . ועכ"פ לענין ביאת מקדש מסתברא דבהכי תליא, דהא כתיב (אחרי טז, ב) (ל)מבית לפרוכת (ו)אל פני הכפורת וכו". פירוש, דבזה הכריע בהא דאפליגו התם אי מקום הארון בזה"ז הוא במקומו או שבלשכת העצים נגנז, שאיכא בזה נפק"מ בקדושת המקום לענין ביאת מקדש בזה"ז.

איברא דצ"ע בתירוץ זה, לומר דבזה נתכוין להכריע לענין מקום קדושת הבית אחר חורבנו, דהא הרמב"ם עצמו הטעים בדרך אחר מה שפסק שם גבי קדושת הבית בזה"ז, וביאר דמה ש"קדשה לשעתה וקדשה לעתיד לבוא" הוא "לפי שקדושת המקדש וירושלים מפני השכינה, ושכינה אינה בטיילה"², היינו דאינו שייך רק להארון עצמו ולמקומו, ורק הוא ענין רוחני הנמשך מקדושת השכינה שהיתה שורה בכל הבית ע"י הארון.

ולבד מזה, להביאור הנ"ל עדיין לא נתיישב כלל מה שהוצרך להאריך בתיאור גניזת הארון, דאם רק נתכוין להכריע לענין מקום הארון בזה"ז, הו"ל רק לפרש הא ד"ארון במקומו נגנז" ותו לא מידי, והושארנו בתימה מאריכות תיאורו בזה. ואדרבה – אי נימא דרק לזה נתכוין הרי העיקר חסר מן הספר, דבלשונו שכתב גבי שלמה ש"בנה בו מקום לגנוז בו הארון" נוכל גם לפרש ד"בו" קאי על הבית ולא על מקום הארון לבדו, וא"כ לא נתפרש בזה מאומה לענין הא ד"ארון במקומו נגנז", ועכצ"ל שלא לזה נתכוון.

ועוד יוקשה לפ"ז, דאם כדברי היעב"ץ שהרמב"ם כיון לדין ביאת מקדש בזה"ז לומר שאף עתה ארון במקומו, א"כ אמאי לא הביא ע"ז הכתוב שהביאו בגמרא (יומא שם) – "ויהי שם עד היום הזה" (מלכים א ח, ט), דבו נתפרש הא דאף בזה"ז נמצא הארון במקומו, שהרי להיעב"ץ זהו עיקר הנפקותא שיש מהא ד"ארון במקומו נגנז", שהנכנס לשם בזה"ז חייב. גם לא מצינו בתיורצו שום מזור על זה שהרמב"ם אף הזקיק עצמו להכריע דוקא כהדיעה דע"י יאשיהו נגנז

(1) ראה לקמן הערה 3.

(2) ומפורש ברמב"ם (שם הי"ד) דקדושה זו נעשית (א) ע"י מעשה הקידוש "שקדשה שלמה", (ב) ביחד

עם זה ש"קידש (שלמה) העזרה וירושלים" – ולא מפני שהארון הוא במקומו.

הארון (שגם בזה איפליגו), הא זה ודאי אינו שייך להא דבמקומו נגנז³ ולא בלשכת העצים⁴.

ב.

יקדים לדייק עוד בלשונות ההלכה ומקומה, ויכריח דהארון הוא מצורת הבית

והנראה ביישוב כל הקושיות הנ"ל, בהקדם דעוד יש לדייק כאן מה שהרמב"ם טרח להאריך בכמה פרטים, ונראה שהוא שלא לצורך, ואין בזה שום נפקותא לדינא: א) מה שפירש דבניית המקום לגנוז בו הארון היתה ע"י שלמה המלך, ב) גם ראה לתאר דמקום זה שבנה הי' "למטה במטמוניות עמוקות ועקלקלות", ג) הדגיש הא ד"יאשיהו המלך צוה וגנזו", ולא נתספק לומר ד"יאשיהו גנזו"⁵, ד) ייתר בלשונו לומר "וגנזו במקום שבנה שלמה" ולא כ' "וגנזו שם", ה) הצריך עצמו להביא ראיה מן הכתוב על כל זה, ואף גם זאת – לא נסתפק רק בלשונות הכתוב המוכיחים הא דהארון נגנז ע"פ ציווי יאשיהו כו', אלא טרח להעתיק גם שהציווי נאמר "ללויים המבינים לכל ישראל הקדושים לה", וגם המשך דברי יאשיהו אחר ציווי זה, "אין לכם משא בכתף עתה עבדו את ה'א", שכל זה אינו שייך כלל להוכיח הא ד"יאשיהו המלך צוה וגנזו במקום שבנה שלמה".

גם קשה בכללות תוכן הלכה זו: חדא, מהו שכ' גבי שלמה – "וידע שסופו ליחרב בנה בו מקום", דמשמע שבנאו למקום זה על דעת עצמו כיון שידע שסופו ליחרב. וזה תימה, דהא כל מה שנבנה בבית הי' ע"פ הציווי, "הכל בכתב מיד ה' עלי השכיל" (דה"א כה, יט⁶), ומהו ש"מקום" זה בהבית בנאו שלמה מדעתו? ותו, מה שסיים הרמב"ם בהלכה זו, הא דאף אורים ותומים שוו לארון שלא חזרו בבית שני⁷, דלכאורה אין לזה מקום כלל בהלכות אלו דמיירי כדיני צורת הבית, "הלכות בית הבחירה", ולא בבגדי כהונה דבהן קאי ב"הלכות כלי המקדש

נגנז מעצמו.

4) ולהיעב"ץ שם נוגע רק הא דבמקומו נגנז (אף שהביא זה רק בניגוד לדעה שגלה לבבל, ולא הביא הדעה דנגנז בלכת העצים), לפי שרק אז שייך האיסור דביאת מקדש מצד "מבית לפרוכת אל פני הכפורת".

5) כביומא (נב, ב. נג, סע"ב). ברייתא הנ"ל שם [משא"כ בהוריות יב, רע"א (ועד"ז בתוספתא סוטה פי"ג, ב): יאשיהו מלך יהודה . . צוה וגנזום].

6) הובא בהקדמת הרמב"ם לפיה"מ (בנוגע למס' מדות). וראה עירובין קד, א. סוכה נא, סע"ב.

7) ראה יומא (כא, ב) שהאו"ת והארון הם מה"חמשה דברים שהיו בין מקדש ראשון למקדש שני". ראה כס"מ כאן.

3) ובפרט דהא דיאשיהו גנזו אין מכריח לומר שלא גלה לבבל, כמ"ש בכמה מפרשים (גבורת ארי ליומא (מילואים) נג, ב ד"ה תנן. שער יוסף (להחיד"א) להוריות יב, א ד"ה צוה וגנזום) שיי"ל דכו"ע מורד דארון נגנז בימי יאשיהו גם למ"ד דגלה לבבל (אלא שלמ"ד זה נתגלה למחריבים מקום גניזתו ונטלוהו). ואף שזמה שהרמב"ם מסיים כאן (לאחרי שכותב "וגנזו") "וכל אלו לא חזרו בבית שני" לא משמע כ"כ שס"ל שגלה לבבל (וראה מאירי יומא נב, ב שמ"ד שבמקומו נגנז גנזו יאשיהו), הרי סו"ס לא מודגש בלשון זה (דיאשיהו גנזו) עיקר המכוון בדבריו דבמקומו נגנז ונמצא שם עד היום. וראה חסדי דוד לתוספתא סוטה (פי"ג, ב) דמ"ד דארון במקומו נגנז פליג אתנא קמא, דסבר שלא גנזו יאשיהו כלל אלא

לקראת שבת

והעובדים בו", וכדמצינו אכן שהרמב"ם הביאו לענין זה התם (פ"י ה"י), וא"כ אינו מובן, מה ראה הרמב"ם להביא בהלכות אלו הא דמצינו בדומה להארון אף באורים ותומים?

ולכך נראה להכריח דבהלכה זו נתגדר לנו גדר מחודש בדיני בנין הבית, דהנה, בסדר דברי הרמב"ם בהלכותיו כאן גבי דיני בנין בית הבחירה, מצינו דברישיי' (פ"א ה"ה) פתח ב"אלו הן הדברים שהן עיקר בבנין הבית, עושין בו קודש וקודש הקדשים . . . אולם כו", והמשיך (ה"ו ואילך) למנות כלי הקודש ומקומן, "ועושין במקדש כלים וכו'", ובפרקים שלאח"ז (פ"ב וג') האריך לתאר צורת כל אחד מן הכלים, ובפרקין (פ"ד) איירי בצורת הבית, ההיכל והשערים וכו' – ולפ"ז תבוא לנו עוד תימה בהלכה זו, גבי מקום הארון במקדש ואופן גניזתו אחר החורבן, שהכניסה הרמב"ם שלא במקומה, דהא הארון הוא מכלים שבמקדש, ומה שהאריך בזה בפרקין דקאי בצורת הבית עצמו, הוא שלא כסדרו.

אלא דמזה עצמו מוכח, דלהרמב"ם דין זה שמקום הארון בקדה"ק, הוי דין בכללות צורת הבית, דבזה נשתנה הארון משאר כלים, דגבי הארון אינו רק שמקומו דכלי זה הוא בקדה"ק, כמו שאר כלים שרק נקבעו להם מקומותיהם היכן שיונחו בבית המקדש, אלא הנחת הארון שם הוי חלק מבנין המקום דקודש הקדשים עצמו⁸, כיון שע"י הנחת הארון בו נעשה בית המקדש "בית לה'", כמ"ש (פרשתנו כה, כב⁹) "ונועדתי לך שם", ולזה הנחת הארון בו הוי חלק מדיני צורת הבית ובניינו. ובזה נתיישבה גם התמיהה שתתכן בזה לאידך גיסא – דקודם לזה גבי כלי המקדש שפרטם כולם, נמנע מלהזכיר הארון עמהם, ולא כללו בהגדר ד"עושין במקדש כלים וכו'" – ולדברינו א"ש, דהרמב"ם ס"ל שהארון אינו כלל מ"כלים" שמניחים אותם במקום המקדש (המוכן כבר מקודם), אלא הוי חלק מקודש הקדשים עצמו¹⁰. וכמשי"ת.

ג.

**יפרש דבהלכה זו מבואר דהארון במקום גניזתו
הוי כמונח במקומו, כיון שמקום זה נבנה מתחילתו**

והנה, לדרך הנ"ל דהארון הוא מן הבנין עצמו, תעלה לנו פליאה עצומה, מה שבבית שני שלא הי' הארון במקומו בבית קודשי הקדשים, נחסר מבנין המקום דקדה"ק עצמו, וצורת

120 ואילך), אבל סו"ס הם כלי המקדש (כלשונו שם ריש הלכה ו)⁸, משא"כ הארון שהוא (היינו מציאותו בבית קדה"ק) חלק "בבנין הבית".

9) וראה לקוטי שיחות ח"ד ע' 1346 ובהערות שם.

10) ועד"ז בסהמ"צ שם – כשמפרט הכלים שהם מכלל המ"ע דבנין המקדש.

לכללות ענין זה – ראה גם לקוטי שיחות ח"ד שם. ח"א ע' 118 הערה 24. וש"נ.

8) משא"כ שאר הכלים, דאף שלדעת הרמב"ם גם הם נכללים בכלל מצות בנין המקדש, כמ"ש בסהמ"צ מ"ע כ ושם שרש יב – הרי זה רק שהם בכלל המ"ע דועשו לי מקדש באופן שיהי' בית לה' מוכן להיות מקריבין בו הקרבנות (רמב"ם ריש הל' בית הבחירה. וראה בארוכה לקוטי שיחות ח"א ע' 120 ואילך).

9) וראה לקוטי שיחות ח"א ע' 252 ואילך.

לקראת שבת

זו

הבית לא היתה שלימה, וא"כ בבית שני נחסר (לא רק פרט אחד, אלא) דבר שהוא "עיקר בבנין הבית" (כמו שהגדיר לנו הרמב"ם בפ"א, גבי צורת הבנין)¹¹? ! אלא שהוא הוא מה שהאריך הרמב"ם בהלכה דנן, דבזה רצה להסיר פליאה זו גבי בית שני, ובכך נתכוין לעמוד בחידושו דגדר דין הארון הוא מצורת הבית.

ועפ"ז מיושב לנו שפיר כל האריכות שבהלכה זו בכל דקדוקי' הנ"ל, כפתור ופרח: במה שכתב הרמב"ם ד"בעת שבנה שלמה את הבית כו' בנה בו מקום לגנוז בו הארון כו'", היתה עיקר כל כוונתו בזה לומר (לא להכריע בהפלוגתא הנ"ל מהו המקום שבו נגנוז, אלא) לחדש בזה לדינא גבי בנין הבית, דגניזת הארון לא נעשתה רק באופן ד"כדיעבד" מעת החורבן שלא היתה ברירה בידם¹², אלא שבעת שנבנה הבית כבר נקבע מתחילה להיות בבניינו מקום המיועד להיות הארון מונח בו אחר שייחרב, וכאילו נאמר דמקום הארון מראשיתו הוא בב' מקומות בבית, מקום אחד הוא הגלוי, ע"ג אבן השתי" שבקדה"ק, ומקום שני הוא מקום זה הגנוז, "במטמוניות עמוקות ועלקלות". היינו שבזה רצה ללמדנו הרמב"ם דהמקום הגנוז אינו מקום שגלה אליו הארון, אלא הוא אחד מן המקומות שנבנו בבית עבור הארון מתחילתו¹³.

פירוש, דהפעולה דגניזת הארון אינו ענין אחר ונוסף על בית המקדש עצמו, עד שנאמר שהוא מצרכי הארון לבדו, שכיון שנזקקו גנוזהו ע"מ לשמרו ולהצילו, אלא שמעשה גניזה זה הוא מדיני בנין הבית, וכשם שחלק משלימות בניית הבנין עצמו הוא מה שבנו בו בתחילתו מקום (קדה"ק) להיות מונח הארון בגלוי (כדלעיל), כן הוא אף מקום הגניזה (בקדה"ק¹⁴), שאף הוא הוא חלק מן הבנין עצמו, דשלימות בנין הבית הוא מה שבנו בו עוד מקום אחר (בקדש הקדשים) להיות בשביל הארון אחר שייגנוז, דע"י בני' זו נובטח שקדושת המקדש (התלוי' בהארון, כנ"ל) תשאר לעולם, אף אחר חורבן הבית, ולזה הוא חלק משלימות הבנין.

וזהו דיוק הרמב"ם, "ובעת שבנה שלמה כו' וידע שסופו ליחרב בנה בו מקום כו'", דאין הפירוש בזה לומר שבנה מקום זה על דעת עצמו ח"ו, רק בזה רצה לבאר איך שבניית מקום זה היתה חלק מן הבנין עצמו, דכיון שכבר בעת הבני' הי' ידוע לו מה שסופו ליחרב, הנה לזה בניית מקום זה שיונח בו הארון אחר שייגנוז, היתה נחשבת חלק מן הבני' עצמה. פירוש, דכיון שהארון צריך להיות מונח בקדה"ק, הנה, אילו לא הי' יודע שלמה בעת בנייתו מטרת בני' זו

13) ראה תוס' הרא"ש להוריות יב, א. צפע"ז עה"ת בהפטרות פ' פקודי – שזהו מה שאמר שלמה (מלכים א ח, כא) ואשים שם מקום לארון.

14) וע"פ הנ"ל – שתוכן פרק זה ברמב"ם הוא ע"ד צורת הבית, ובהלכה א' מפרש ע"ד קדש הקדשים (ושהארון הוא חלק ופרט ממנו) – מובן בפשטות שכונת הרמב"ם ב"בנה בו מקום כו'" היא לקדה"ק.

11) והרי לימוד צורת בית שני נוגע למ"ע לדורות של בנין ביהב"ח (ראה פיהמ"ש להרמב"ם בהקדמתו בנוגע למס' מדות. תריו"ט בפתיחתו למס' מדות. לקוטי שיחת ח"י"ח ע' 416 ואילך).

12) להעיר מחסדי דוד לתוספתא שם דלמ"ד ארון במקומו נגנוז – "בשעה שבאו האויבים למקדש, מעצמו נגנוז במקומו".

דחפירת המטמוניות (שהיתה ע"פ הציווי), אזי בעת הבניין¹⁵ לא הי' מתקדש מקום זה לשם קדושת הארון¹⁶, כיון שלא ידע בונה תכליתו זו.

ולכך הדגיש הרמב"ם הא דשלמה בעת בנייתו זו כבר ידע מקום זה למה נועד, וא"כ בנה מקום זה לשם הארון לצורך גניזתו. ולכך הדגיש צורת המקום, "מטמוניות עמוקות ועקלקלות", היינו דבוננו של המקום כבר ידעו בו שלגניזה נועד, וכך היתה צורת בניינו, מקום הראוי לגניזה. ולכך מובן שודאי קידשו¹⁷ שלמה להיות חלק מ(מקום הארון –) קודש הקדשים¹⁸.

ד.

עפ"ז מיישב שפיר לשון החלכה, איך שכזה נתבאר דבבית שני לא נחסר מצורת הבית בגניזת הארון

ובזה מחזור לנו גם המשך לשונו, "יאשיהו המלך צוה וגנזו במקום שבנה שלמה", דבזה שפיר הוכיח לנו הרמב"ם בראי' נוספת וברורה הא דגניזת הארון לא היתה "בדיעבד" אחר שכבר נחרב הבית והוצרכו להציל הארון, אלא גניזת הארון היתה בימי יאשיהו, הרבה קודם החורבן, בזמן שלא בא הבית לכלל שום סכנה, כידוע תוקף יד ישראל בימי יאשיהו.

ועוד זאת, דאופן הכנסת הארון למקום זה הי' בדומה ממש לדרך הכנסתו למקומו הראשון בעת בניינו ע"י שלמה, דבשניהם הי' הדבר ע"י המלך – "יאשיהו המלך צוה כו", בדומה להכנסת הארון למקומו בקדה"ק ע"פ ציווי שלמה שהי' מלך ישראל¹⁹. ותו, שבשניהם ציוו ההכנסה להיות ע"י העובדים במקדש, דאצל יאשיהו היתה ע"י ה"לויים המבינים לכל ישראל הקדושים לה", כשם שהי' בימי שלמה הכהנים לבית קדה"ק, "ויביאו הכהנים את ארון ברית ה' אל מקומו" (מלכים א שם, ו)²⁰. וזהו שלשון יאשיהו בציוויו היתה "תנו את ארון הקדש בבית

שנגזו הארון הוי מקום ארון, שלכן בענינים אלה שדינים הוא להיות במקום הארון, נגנזו עמו (וראה גבורת ארי יומא נב, ב. וש"נ).

19) עפ"ז תומתק הדגשת הרמב"ם ויאשיהו המלך, וכן בלשון הפסוק שהביא "שלמה בן דויד מלך ישראל", כי הקידוש וכו' קשור עם המלך – ראה רמב"ם שם פ"ו הי"א.

20) כדמוכח גם מסיום הפסוק שהביא כאן "אין לכם משא בכתף", שלדעת הרמב"ם (סהמ"צ מ"ע לד) שהיא מצות הכהנים, שישאו הארון בכתף. וגם לדעת הרמב"ן שם (שורש ג) שהיא מצות הלויים, בנדו"ד מוכרח שהכוונה כאן הוא לכהנים כיון שהוצרכו ליכנס לקדה"ק, וכמו שפירש הרמב"ן שם בהפסוק דמלכים הנ"ל "ויביאו הכהנים גו".

15) דבעינן קידוש בשעת בנין – ראה שבועות טו, ב.

16) ראה מנחות כז, סע"ב – דמקום הארון יש לו קדושת ארון "מקום המקדש לקודש".

17) כי אף שדוד קידש עד התהום (זבחים כד, א), הרי גם שלמה קידש (הוסיף בקידוש) כל' הרמב"ם הלי' ביהב"ח פ"ו הי"ז (ובפרט ע"י הקרבנות שלו וכו'). ואכ"מ.

18) עפ"ז יש לבאר מה שכייל הרמב"ם בהלכה זו ע"ד צנצנת המן ומטה אהרן – הן בתחלת ההלכה "ולפניו צנצנת המן ומטה אהרן", והן בסופה "ונגנזו עמו מטה אהרן והצנצנת ושמן המשחה וכל אלו לא חזרו כו" – כי מזה מוכח עוד יותר שגם במקום

לקראת שבת

יט

אשר בנה שלמה", דפעולת הכנסה זו לא היתה בדרך סילוק ונטילת הארון ממקומו, כ"א אדרבה – ע"ז נתנוהו והכניסוהו בבית המקדש, במקומו האחר שנועד לו²¹.

וזוהו שהביא סיום הכתוב ד"אין לכם משא בכתף עתה עבדו את ה"א", היינו שבזה רצה יאשיהו לומר שאף שע"י גניזת הארון תחסר העבודה שע"י המשא בכתף, מ"מ, לא נחסר ע"ז כלל מן העבודה שבמקדש כיון שנשאר הבית בשלימותו כמקודם, ולזה "עתה עבדו את ה"א", בעבודת המקדש.

ולהגדיר חידוש זה, שאף שסבירא לן דהארון הוא מן הבנין עצמו (שזה כבר השמיע לנו הרמב"ם כבר בתחילת ההלכה, מה שקבע ענין זה דמקום בקדה"ק, דוקא בפרק זה דמיירי בצורת הבנין), מ"מ, לא נחסר מן הבנין עצמו בבית שני, כיון שאף בגניזתו הוי כמונח במקומו בקדה"ק – ע"ז הביא הדוגמא דהאורים ותומים, שבזה נתיישב איך שייך שהארון אינו נראה כלל והוא גנוז ב"מטמוניות עמוקות ועקלקלות", ואעפ"כ לא נתשנה ע"ז מאומה מגדרו, ונשאר להיות מצורת הבית.

דהנה, הרמב"ם ס"ל דהאורים ותומים היו בעצמם ובשלימותם בבית שני, כמ"ש המפרשים (באר שבע סוטה מח, א. ועוד) שלדעת הרמב"ם (הל' ביהב"ח כאן. הל' כלי המקדש פ"י ה"י) אבני החושן הם האורים ותומים (ולא שם המפורש שהי' חסר בבית שני)²², היינו דאף שנשתנו שינוי גדול מה ש"לא היו משיבין כו", היינו שלא יכלו לשומעם ונחסר מהיותם גלויים, רק מציאותם נשארה, ואעפ"כ היו בזה שלמים כמקודם, ויכלו להשלים למנין בגדי כהן גדול, כסיום הרמב"ם בהלכה זו. ובזה שהביא דהאור"ת לא חזרו בבית שני רצה להדגיש, דכשם שבהם – אף שלא חזרו לשמש, לא נחסר משלימותם.

22) ראה לקוטי שיחות ח"א ע' 136 הערה 16. וש"נ.

21) להעיר מרש"י יומא נב, ב ד"ה תנו. תוס' הרא"ש להוריות שם.

דרכי החסידות

אגרות קודש מכ"ק אדמו"ר מוהריי"צ
מלויבאוויטש נ"ע בענייני עבודת השי"ת

שמירת בריאות הגוף

"החייל צריך לשמור את בריאותו כי בריאותו שייכת לממשלה. חסיד הוא עבד ה'
וצריך לשמור את בריאותו כי בריאותו שייכת לממשלת הקב"ה"

ב"ה ג' אלול תש"ד

ברוקלין

ידידי וו"ח אי"א הרב מוה"ר דוד שי' גולדברג

שלום וברכה!

הבריאות שייכת לממשלה

במענה על מכתבו מג' מנ"א, סדר היום שלו טוב הוא אם מיעוט זמן השינה אין מכביד עליו, א סאלדאט בעדארף היטען זיין געזונט, ווייל דער געזונט זיינער געהערט צו קאזנא [=] חייל צריך לשמור על בריאותו, מאחר ובריאותו שייכת לממשלה]. חסיד הוא עבד ה' וצריך לשמור את בריאותו, כי בריאותו שייך לממשלת הקב"ה.

ה'עובדים' מקרעמענטשונג

חסיד אחד מחסידי הוד כ"ק אדמו"ר האמצעי זצוקללה"ה נבג"ם זי"ע בקרעמענטשונג – ר' חיים משה הי' שמו – במהותו הי' מן הבינונים, מן המתפללים בצבור, כלומר כפי הוראת כ"ק

לקראת שבת

כא

אדמו"ר הזקן נ"ע תפלה במתינות, ובש"ק הי' מאריך מעט בתפילתו אבל לא הרבה. כי ידע את מצבו שאינו מאלו שביכולתם להאריך בתפלה, כי בימים ההם הי' כל אחד משגיח על עצמו בעינא פקיאח שלא לשקר לא לו ולא לאחרים. מלאכתו היתה חנוני ופרנסתו בריוח.

בימים ההם היתה עדת חסידי חב"ד בקרעמענטשוג עשירה באנ"ש בעלי צורה העוסקים בעבודה שבלב שעות אחדות בכל יום. מספרים על הני תרי גיסי, ר' ברוך טאמארעס ור' שמואל טאמארעס – שניהם היו עוד מקושרים לכ"ק אדמו"ר הזקן כשהיו צעירים והתחנכו אצל האדמו"ר האמצעי נ"ע כשהי' מדריך את הצעירים – שהיו מתחילים בהכנות לתפלה אחרי תקון חצות ודרכם היתה להתעמק בענין של דא"ח [= דברי אלקים חיים. דברי חסידות] כארבע חמש שעות, ובקיץ התחלת תפלתם היתה בשעה ששית בקר ומסיימים בשעה רביעית אחרי הצהרים. וכן היו הרבה מאנ"ש שהיו עוסקים בעבודה שבלב איזה שעות בכל יום, מתחילים להתפלל בזמן האפשר – מצד הדין – וגומרים תפלתם ולמודם אחר התפלה כחצות היום לערך.

שני ריקים וכוס חלב

עבודתו של החסיד רח"מ הנ"ל היתה להביא – על חשבוננו – להמתפללים לכל אחד שני ריקים (קיכלעך) מזונות עם כוס חלב או מעט משקה כרצון איש ואיש, באמרו אשר כשהי' יושב בליאזנא – כשיסד כ"ק אדמו"ר הזקן את ה'חדרים' [שם למדו חבורות של חסידים עובדי ה'], צוה אשר אחרי תקון חצות – בחורף – ואחרי תפלת ותיקין – בקיץ – יסעדו את לבם באיזה דבר, באמרו: איש צבא של הקב"ה צריך להיות בריא כי בריאות של אנשי הצבא העוסקים בתורה ועבודה נוגע להכלל כולו.

